

۱۴۳۰۵۵۴

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

اختلال سلوک و اعراض رفتاری والدین

نویسنده: درموت لارر دیل

مترجمان: یوسف جمالپور

محمد احمدی، ابوالفضل فلاحی

355.731

سرشناسه	اورایلی، درموت، ۱۹۵۶ - م. O'Reilly, Dermot
عنوان و نام پدیدآور	اختلال سلوک و آموزش رفتاری والدین / نویسنده درموت اورایلی ؛ مترجمان یوسف جمالپور، محمد احمدی، ابوالفضل فلاحی.
مشخصات نشر	تهران: موسسه فرهنگی هنری سیب سرخ نیکان، ۱۳۹۷.
مشخصات ظاهری	۱۸۸ ص.
شابک	۹۷۸-۶۲۲-۹۵۰۱۲-۸-۳
وضعیت فهرست نویسی	فیبا
یادداشت	عنوان اصلی: Conduct disorder and behavioural parent training: research and practice, ۲۰۰۰.
یادداشت	چاپ قبلی: کتاب ابرار، ۱۳۹۵ (۱۵۶ ص.).
موضوع	اختلالات سلوک در کودکان -- درمان
موضوع	Conduct disorders in children -- Treatment
موضوع	کودکان -- روان درمانی -- مشارکت والدین
موضوع	Child psychotherapy -- Parent participation
موضوع	رفتار، درمانی کودکان
موضوع	Behavior therapy for children
موضوع	رفتار -- تغییر و تعدیل
موضوع	Behavior modification
موضوع	کودک -- پرورش
موضوع	Child rearing
موضوع	رفتار -- پرورش
موضوع	Parenting
موضوع	کودکان
موضوع	Children
شناسه افزوده	جمالپور، یوسف، ۱۳۶۶ - مترجم
شناسه افزوده	احمدی، محمد، ۱۳۶۵ آذر - مترجم
شناسه افزوده	فلاحی، ابوالفضل، ۱۳۶۵ - مترجم
رده بندی کنگره	۱۳۹۷ الف۳/الف۰۶ RJ۵۰۶
رده بندی دیویی	۶۱۸/۹۲۸۹
شماره کتابشناسی ملی	۵۴۷۰۴۶۵

نام کتاب :	اختلال سلوک و آموزش رفتاری والدین
نویسنده:	درموت اورایلی
مترجمان:	یوسف جمالپور، محمد احمدی، ابوالفضل فلاحی پور
ویراستار:	امل عباسی رستمی
طراح جلد:	مهدی جانی پور تروجنی
نوبت و تاریخ چاپ:	اول / ۱۳۹۷
شمارگان و قیمت:	۲۰۰ نسخه / ۳۰۰۰۰ تومان
ناشر:	موسسه فرهنگی هنری سیب سرخ نیکان
مرکز پخش:	۰۹۱۲۸۷۸۹۱۰۶ - ۶۶۱۵۷۳۳۸
فروشگاه اینترنتی:	www.hypersian.ir
حق چاپ برای ناشر محفوظ و هرگونه استفاده از مطالب کتاب منوط به کسب اجازه رسمی از ناشر است.	

فهرست

۹

مقدمه

۱۳

بخش ۱: چارچود، مفهومی و زمینه تجربی

۱۵

فصل اول: یکپارچه سازی تحلیل رفتار، ربردی و تمرین مددکاری اجتماعی

۱۵

پارادایم های نظریه مددکاری اجتماعی

۱۶

تحلیل رفتار کاربردی

۲۳

نظریه های یادگیری و پیچیدگی رفتار انسان

۲۵

مددکاری اجتماعی و تمرین علمی

۲۸

مسائل اخلاقی مربوط به تحقیق مبتنی بر عمل

۳۰

خلاصه

۳۳

فصل دوم اختلال سلوک کودکی

۳۳

مقدمه

۳۴

طبقه بندی

۳۴

طبقه بندی تشخیصی

۳۶

رویکرد ابعاد بدکارکردی

۳۷

رویکرد رفتاری

۳۸

شیوع

۳۹

دوره و پیامد

۳۹

دوره و تداوم مشکلات سلوک

۴۰	عوامل خاص کودک
۴۱	جنسیت
۴۱	نقایص عصب شناختی
۴۲	خلق و خو
۴۳	نقایص تحصیلی
۴۳	کمبود مهارت‌های اجتماعی
۴۴	عوامل درون خانوادگی و برون خانوادگی
۴۵	رفتار ضد اجتماعی والدین
۴۵	افسردگی مادران
۴۷	اختلاف خانوادگی
۴۸	شرایط نامساعد اجتماعی - اقتصادی
۴۹	تعاملات والد - کودک
۵۳	خلاصه
۵۵	فصل سوم: آموزش رفتاری والدین
۵۵	مقدمه
۵۷	مدل سه گانه
۵۸	شکل‌های آموزش جایگزین
۶۲	گسترش الگوی درمان
۶۸	خلاصه

بخش ۲: اجرای آموزش رفتاری والدین

۷۳	فصل چهارم: ارزیابی
۷۳	مقدمه
۷۳	مصاحبه‌ی ارزیابی اولیه: محتوا
۷۳	نگرانی حاضر (محیط خانه)
۷۴	نگرانی‌های حاضر (موقعیت اجتماعی)
۷۵	نگرانی حاضر (محیط مدرسه)
۷۵	تاریخچه‌ی رشد

۷۶	پیشینه‌ی والدین
۷۷	تاریخچه‌ی خانوادگی
۷۸	والدگری
۷۸	موضوع فرآیند پیش مصاحبه
۷۹	روابط متقابل والد - درمانگر
۸۰	روابط متقابل والد-کودک
۸۱	روابط متقابل کودک - درمانگر
۸۱	ارزیابی والدین
۸۲	چک لیست‌های رفتاری
۸۲	چک لیست رفتاری کودک برای سنین ۴ تا ۱۸ (CBCL) (آخنها، ۱۹۹۱)
۸۳	چک لیست رفتاری کودک برای سنین ۱/۵ تا ۵ سال (CBCL) (آخنها و رسکورا، ۲۰۰۰)
۸۳	پرسشنامه‌ی رفتار کودک (ECBI) و پرسشنامه‌ی مطالعه‌ی رفتاری کودک تجدید نظر شده ساتر- ایبرگ) (S- R) (ایبرگ و پینکاس، ۱۹۹۹).
۸۳	مقیاس ارزیابی کانرز تجدید نظر شده (CRS) (کانرز، ۱۹۹۷)
۸۴	فهرست استرس والدین (PSI) (اسدن، ۱۹۹۰)
۸۴	پرسشنامه‌ی سلامت عمومی (GHQ) (اسدن و ویلیامز، ۱۹۸۸)
۸۴	مشاهده‌ی روابط متقابل والد - کودک
۸۵	تعریف میدان مشاهدات
۸۶	پیش از شروع جلسه‌ی مشاهده با والد مباحثی با موضوعات زیر مطرح می‌شود:
۸۶	نحوه‌ی مشاهدات
۸۷	طبقه‌بندی‌های رفتاری

فصل پنجم: آموزش فرمانبرداری

۸۹	مقدمه
۹۱	مطالعه ۱
۹۲	غربال کردن
۹۳	رضایت
۹۳	شرایط
۹۳	خط پایه
۹۳	مداخله‌ی مرحله یک
۹۳	مداخله‌ی مرحله دو

۹۴	مرحله‌ی بعد از آموزش
۹۴	پیگیری
۹۵	میزان تأثیر آموزش‌ها
۹۵	میزان کاهش رفتار

فصل ششم: انضباط غیراجباری

۹۷	جریمه
۹۸	محروم کردن
۱۰۱	روش غربال کردن
۱۰۱	مراجع: خانواده ۱
۱۰۱	مراجع: خانواده ۲
۱۰۲	رضایت
۱۰۲	نحوه‌ی مشاهده
۱۰۲	طبقه‌بندی‌های رفتار
۱۰۳	خط پایه
۱۰۳	مرحله‌ی یک مداخله
۱۰۳	مرحله‌ی دو مداخله
۱۰۴	مرحله پس از درمان
۱۰۴	پیگیری
۱۰۴	رفتار آزار دهنده‌ی کودک
۱۰۵	استفاده از روش کاهش رفتار
۱۰۶	بررسی تعمیم

فصل هفتم: شیوه‌های والدگری مثبت

۱۰۹	مقدمه
۱۱۲	خانواده‌ی ۱
۱۱۳	خانواده‌ی ۲
۱۱۴	رضایت دادن
۱۱۴	روندهای مشاهده
۱۱۴	طبقات رفتار
۱۱۴	خط پایه

۱۱۵	مرحله‌ی اول مداخله
۱۱۵	مرحله‌ی دوم مداخله
۱۱۶	پس‌آموزی و پیگیری ۱
۱۱۶	جلسات تقویتی (Booster)
۱۱۶	پیگیری ۲
۱۱۶	میزان فرمانبرداری کودک
۱۱۷	نرخ بهت مثبت فرمانبرداری
۱۱۹	توانایی منفی مشروط والدین و محروم کردن
۱۲۳	فصل ششم: تعمیم به خانه و مدرسه
۱۲۳	مقدمه
۱۲۸	خانواده‌ی ۱
۱۲۹	خانواده‌ی ۲
۱۳۰	رضایت‌نامه
۱۳۰	روندهای مشاهده
۱۳۰	طبقات رفتار
۱۳۰	پایایی بین مشاهده‌گرها
۱۳۱	خط پایه
۱۳۱	مراحل مداخله‌ی یک و دو پس‌آموزش و پیگیری
۱۳۱	میزان فرمانبرداری کودک
۱۳۲	تعمیم به همشیره‌ها: میزان فرمانبرداری کودک
۱۳۲	میزان آموزش‌های مؤثر
۱۳۳	تعمیم به همشیره‌ها: میزان آموزش‌های مؤثر
۱۳۵	خانواده‌ی ۱
۱۳۵	خانواده‌ی ۲
۱۳۶	رضایت‌نامه یا توافق‌نامه
۱۳۶	روندهای مشاهده
۱۳۷	طبقه‌های رفتاری
۱۳۷	اعتبار بین مشاهده‌گر
۱۳۸	خط پایه
۱۳۸	مراحل مداخله‌ی ۱، ۲، ۳ و پیگیری (خانواده‌ی ۱)

۱۳۸	مداخله‌ی مرحله‌ی ۱ و ۲، پس آموزش و پیگیری (خانواده‌ی ۲)
۱۳۹	میزان فرمانبرداری کودک
۱۳۹	رفتار آزارنده‌ی کودک
۱۴۰	تعمیم خانه - مدرسه: میزان فرمانبرداری از دستورات و قوانین عمومی کلاس
۱۴۱	تعمیم خانه - مدرسه: میزان فرمانبرداری از دستورات و قوانین شخصی سازی شده‌ی کلاس
۱۴۲	تعمیم خانه - مدرسه: درصد فواصل رفتار آزارنده‌ی کودک در محیط مدرسه
۱۴۵	فصل نهم: موضوعات در حال ظهور
۱۴۵	مقدمه
۱۴۶	آموزش فرمانبرداری
۱۴۷	انضباط مؤثر
۱۴۸	شیوه‌های والدگری مثبت
۱۵۱	تعمیم اثرات درمان
۱۵۲	مسائل اخلاقی
۱۵۳	مسائل اجرایی
۱۵۴	تحقیق آینده
۱۵۵	سخن پایانی

آن چه ما به کمک مداخله‌ی مؤثری درباره‌ی اختلال سلوک رساند تجربه عملی‌ام در این ماجرا بود؛ هنگامی که بن سالهای ۱۹۸۶ و ۱۹۹۵ به عنوان مددکار اجتماعی در مدرسه‌ی مخصوص کودکانی که دچار مشکلات رفتاری و عاطفی شدید بودند، به کار مشغول شدم. وظیفه‌ی من در این مدرسه کار با کودکان در بافت خانوادگی بود. تصور می‌کردم که دستاوردهای رفتاری کسب شده در مدرسه به محیط خانه منتقل نمی‌شود؛ چرا که والدین کودکان گزارش می‌دادند که فرزندانشان علی‌رغم آموزش‌ها همچنان به رفتار غیر قابل کنترل خود در منزل ادامه می‌دهند. این مطلب توسط فیتزجرالد، باتلر و کینسلا (۱۹۹۰) تأیید شده که مطابق گزارش والدین این کودکان، کنترل این کودکان در محیط خانه از توانایی آنان خارج است. در حالی که این کودکان در محیط مدرسه به صورت آشکاری کنترل‌پذیر بودند. مداخله‌های سستی مددکاری اجتماعی درباره‌ی این گروه از مراجعان، بحث‌ناپذیر بود. اگرچه آموزش‌های مددکاری جامع و آموزش‌های پس از صلاحیت در خانواده درمانی صورت گرفته بود، اما طرح‌های مداخله‌ای رفتاری مؤثری برای این کودکان طراحی شد. تحقیق ارائه شده در این کتاب بر اساس برنامه‌های جامع درباره‌ی آموزش والدین برای کودکان دارای مشکلات سلوکی شدید است. این برنامه بر مبنای تحلیل رفتار کاربردی است و در تمرین مددکاری اجتماعی درمانی کمتر استفاده می‌شود.

کتاب حاضر به منظور کمک به درمان مشکلات سلوک کودکان و گسترش روش‌های تمرین مددکاری اجتماعی و با تأکید مجدد بر تمرین مبتنی بر شواهد درمانی نوشته شده است. (کار، ۱۹۹۹) همچنین در صدد است اثر مثبتی را که روش‌های رفتاری به طور عام و تحلیل رفتار کاربردی به طور خاص می‌تواند در ساخت تمرین مددکاری اجتماعی داشته باشد، نمایش دهد. در طول ۲۵ سال گذشته، درمان اختلال سلوک از یک موقعیت حاشیه‌ای و جایی که آن را بی‌فایده و در برابر خدمات درمانی و اجتماعی مقاوم در نظر می‌گرفتند به سوی موقعیت فعلی به عنوان نقطه‌ی تمرکز خدمات بهداشتی، اجتماعی و استراتژی‌های سیاسی حرکت کرده است. امروزه دیگر این اختلالات نتیجه‌ی آسیب‌شناسی فردی ستیزه جویانه محسوب

نمی‌شود و مرتبط با عوامل فردی، خانوادگی و اجتماعی و به‌صورت درمان‌پذیر در نظر گرفته می‌شود. انجام تحقیقات بسیار درباره‌ی این مسئله و آموزش رفتاری والدین چشم اندازه‌ها را تغییر داده و اساس خوش‌بینی را در این زمینه فراهم کرده است.

این کتاب به ارائه‌ی معرفی جامعی در زمینه‌ی اختلال سلوک و آموزش رفتاری والدین (BPT) می‌پردازد و برای تکمیل تعدادی از متون برجسته در این زمینه طراحی شده است. (فورهند و مک ماهون، ۱۹۸۱، سندرز و دادس ۱۹۹۳ و وبستر - استراتون و هربرت ۱۹۹۴) همچنین این روش، مقدمه‌ای برای اصول و تمرین‌های تحلیل رفتار کاربردی نیز به شمار می‌آید. ناگفته نماند که ارائه‌ی تحلیل رفتار کاربردی فراتر از محدوده‌ی این کتاب است و خوانندگان برای شرح جامعی از رویه‌ها و مسائل مربوط به تحلیل رفتار کاربردی می‌توانند به کتاب‌های افرادی از جمله کوپر، هرون و هوارد (۱۹۸۷) و گرانت و ایوانز (۱۹۹۴) مراجعه کنند.

قسمت یک کتاب با عنوان «ارچو» مفهومی و زمینه‌ی تجربی، مقدمه‌ای برای روش‌شناسی (تحلیل رفتار کاربردی)، گروه درمانی (که کار مبتلا به سلوک) و استراتژی مداخله (آموزش رفتاری والدین) است. یکی از اصول اساسی تحلیل رفتار کاربردی این است که مطالعاتش شامل توصیف‌های صریح و جامعی از تمام رویه‌های مورد استفاده مبتنی بر اندازه‌ای که امکان تکرار آنها فراهم باشد. قسمت دوم نیز شرح دقیقی از مطالعات و نمای کلی پروتکل ارزیابی است (فصل چهار) و طرح کدگذاری مشاهده‌ای که برای جمع‌آوری داده‌ها مورد استفاده قرار می‌گیرد (ماتم II و IV) در این فصل گنجانده شده است.

فصل یک مروری بر تحلیل کاربردی رفتار، مسائل مربوط به تمرین‌های مددکاری اجتماعی و مسائل اخلاقی مربوط به تحقیق مبتنی بر تمرین را فراهم می‌کند.

فصل دو به بررسی اختلال سلوک کودکی بر حسب روش‌های طبقه‌بندی، شیوع آن در دوره و نتیجه‌ی آن پرداخته است. طیف وسیعی از عوامل که با اختلال سلوک همراه هستند شامل مسائل خاص کودک، محیط و مسائل خانوادگی در این فصل بر حسب تلویحات آنها و در راستای تعاملات والد-کودک بررسی می‌شوند. در نهایت نیز نقش تعاملات والد-فرزندی در رشد و حفظ اختلال سلوک مورد بحث قرار می‌گیرد. در فصل سه به بررسی BPT به عنوان روشی برای درمان اختلال سلوک می‌پردازیم. این بررسی، مدل سه‌گانه ساختارهای آموزشی جایگزین و گسترش الگوی درمان است.

فصل چهار بر روند ارزیابی و توصیف مصاحبه‌ی ارزیابی اولیه از نظر محتوا و فرایند، پرونده‌ی والدین، سیاهه‌های رفتاری و مشاهدات رفتاری تمرکز می‌کند.

فصل پنج استفاده از آموزش پذیرش از درون BPT و بررسی اثر بخش از یک راهبرد آموزش انطباق برای درمان متوسط - شدید مشکلات رفتاری کودکان سلوک و فصل شش فنون تنبیه و مجادلات به وجود آمده درباره‌ی استفاده از آنها در زمینه‌ی BPT و مطالعه‌ی دو آزمایش مؤثر آموزش با شدت بالا در زمان وقفه را بررسی می‌کند. فصل هفت نیز شیوه‌های فرزندپروری مثبت و مطالعه‌ی سه آزمایش درباره‌ی تأثیرات آموزش طیف وسیعی از مهارت‌های توجه به والدین را مورد کنکاش قرار می‌دهد.

فصل هشت به بررسی تعمیم اثرات درمان می‌پردازد. مطالعه چهار نیز بررسی تعمیم اثرات درمان بر فرزندان درمان‌نشد و مطالعه پنج بررسی تعمیم اثرات درمان از خانه به محیط مدرسه است.

فصل نه ارائه‌ی یک نمای کلی از مطالعات ارائه شده در فصل پنج و هشت و بررسی موضوعات آموزش انطباق، شیوه‌ی انطباقی مؤثر، شیوه‌های فرزند پروری مثبت، تعمیم اثرات درمان و مسائل اخلاقی است. همچنین مسائل عملی و زمینه‌هایی برای تحقیقات آینده نیز در این فصل مورد بررسی قرار می‌گیرد. در حالی که فصل شش از عبارات برای توصیف رفتار مشکل کودک استفاده شده که این کتاب اصطلاح مشکل سلوک را اتخاذ کرده است. این اصطلاح به عنوان اصطلاحی عمومی به جای اشاره ضمنی به تشخیص رسمی پزشک استفاده می‌شود که توسط گاردنر (۱۹۹۲) پیشنهاد شده و بر اساس حمایت تجربی و سودمندی عملی است.

کودکان مبتلا به CD طیف وسیعی از رفتارهایی که تا حدی ضد اجتماعی طبقه‌بندی می‌شوند از جمله پرخاشگری، بد اخلاقی، نافرمانی، ویرانگری، خشونت، پپیچی، دروغ‌گویی، بی‌قراری و خرابکاری در مدرسه را نمایش می‌دهد. کودکان برای این که به عنوان اختلال سلوک در نظر گرفته شوند، باید تعداد زیادی از این رفتارها را از خود نشان دهند، حضور نشانه‌ها در شش ماه گذشته و با فراوانی بیشتری نسبت به کودکان هم سن اتفاق می‌افتد.

ما در این کتاب به جای استفاده از اصطلاح اختلال سلوک از اصطلاح مشکل سلوک استفاده می‌کنیم زیرا بار هیجانی و برچسب‌زنی کمتری را مطرح می‌کند. همچنین اصطلاح در نظر گرفته کار برده می‌شود. اگر چه ارتباط با مراجع از کلیه ابزارها مؤثرتر است، اصطلاحات مراجع و والدین سراسر عوض می‌شوند. همچنین این نکته قابل ذکر است که بیشتر کودکان توصیف شده در فصل پنج و هشت منحصرأً مذکر هستند، بنابراین باید به این سوگیری جنسیتی توجه کرد. قسمت دوم کتاب نیز با عنوان «اجرای آموزش رفتاری والدین» در ابتدا بر ارزیابی مشکلات کودک مبتلا به اختلال سلوک تمرکز می‌کند.